

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Működési árak: **3 korona.** Felelős szerkesztő: **Rudnyánszky Gyula.** Kiadó laptulajdonos: **László József.** Egyeszedik ára 4 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, Csapó-u. 9. — Telefon 275.

Nemzeti pénzgazdaság.

— febr. 12.

A kiegyezésnek nem kiegészítő része ugyan, hogy a két állam kormányai megállapodtak abban, hogy a készfizetéseket amilyen hamar csak lehet, az utolsó államjegyek beváltása után felveszik, de azért rendkívül jellemző arra a szellemre és szándékra nézve, melyben Széll Kálmán a kiegyezési tárgyalásokat folytatta.

Ez a szellem az, hogy mindezen a tereken, melyeken Magyarország az 1867. XII. t.-cikk által a teljes önállóságot megővta, ez az önállóság a lehető legélesebben jusson kifejezésre. A pénzügy egyike azoknak a tereknek, melyeken Magyarország szuverenitása nem jutott teljes érvényesülésre, mert pénzjegyeink nem voltak kizárólag nemzetiak. — A hetvenes években folytatott tárgyalások után sikerült olyan állam- és bankjegyeket nyernünk, melyeknek egyik oldala kifejezte pénzügyi önállóságunkat és kaptunk később, főleg a koronárérték behozatalával, magyar veretű

ermeket. De az osztrák magyar bank szervezetében Magyarország önállósága még mindig nem volt jóformán jelezve sem, amit csak a Bánffy-Thun-féle kiegyezéssel tudtunk legyőzni.

De e törekvések legerősebb kiegészítése a készfizetések felvétele, ami a kilenvenes évek elején megindított valutarendezés következménye. — Csak ezzel nyerjük el teljes függetlenségünket az osztrák pénzpiaccal szemben, ezzel nyerjük el a reprezentálás teljes képességét a nemzetközi pénzpiacra. Nagyon jól tudott dolog, hogy milyen gazdasági könnyítés minden államra nézve az aranyfizetés lehetősége, mint kell egy államnak, mely papírértékre van utalva, drágábban vásárolni és olcsóbban eladni. Magyarország hosszú ideig volt ebben a kényszerhelyzetben, a jegyek kényszerárfolyamának megfelelőleg. Több munkát kellett alkalmaznia, több árut kellett odaadnia a külföld javára, mint rendezett valuta mellett történt volna. — Az aranyérték behozatalával ez a baj teljesen megszűnik.

Egyenlő lábón állunk Európa leggazdagabb kulturállamaival és esorbitatlan hitelét élvezzük fizetőképességünknek és munkateljesítésünknek. A készfizetések felvétele tehát Magyarország nagy gazdasági és erkölcsi nyereségét, jelenti. Erkölcsi nyereségét a mely azonban mindig ismét gazdaságivá változik.

Február végén eltűnik a forgalomból az utolsó államjegy és ha a nap nincs is meghatározva, a melyen a készfizetéseket felvesszük, Széll Kálmán mégis iparkodni fog, hiven a szellemhez, melyben ezt a megállapodást létesítette, ezt az ország által oly forrón óhajtott célt, amilyen hamar csak lehet, elérni.

Az osztrák pénzügyi kalamitásokkal való összeköttetés utolsó emléke az az államadósság, melynek egy részét 1867-ben közösen ismertük el, ama jog megővása mellett, hogy ennek az általunk elismert résznek esedékes kamatai helyett visszatizethetjük a tőkét. Ausztria éppen most készül államadósságát konvertálni, tehát kamatterhének könnyítését megszerezni.

A reánk eső rész nem lesz be-

Farsangi naplótörödékek.

A Szabadság számára Irta Pillangó.

A mama naplója 1903. jan. 20.

Tegnap voltunk a „Tornászó Aranyifjak Önképző Körének” zártkörti táncfuzeren. Annuska szép volt mint az angyal. Fehér plüszből volt a belépője, rózsaszín atlasz a ruhája, fekete hajában a piros rózsza úgy tündökölt, mint a hajnali csillag. En a tavalyi bál ruhámban mentem. Nem csináltattam újat. Minek? Elmúltam negyvenkét éves. Azt hiszem a városi aljegyző platói szerelme is körülötte van irántam. Kevesebbet sóhajtok, mikor nálunk vacsorázik, de annál többet eszik. — A férjem azt kérdezte tőlem, hogy hány éves vagyok én? Nem volt hozzá erőm, megmondni az igazat és azt feleltem, hogy harmincnégy. A papus elhitte nekem, de annál keserűbb arcot vágott, mikor tegnap este tudtára adtam, hogy Annuskát elvisszük a Tornászó Aranyifjak Önképző körének táncfuzérére.

— Bál, mindig csak bál? dörmögte bosszusan. Ahelyett, hogy azon töreked-

nél, hogy tisztességesen férjhez add a leányunkat, bálokra cipeled. Éredj magad, ha mulatni akarsz. Nekem komoly gondjeim vannak.

Igy dologott a vén medve, de aztán mégis csak beadta a derakát. Egy vértanu arcával lépett a terembe.

De Annuska kiűzően mulatott. Ő volt a legszebb a leányok között. Igaz, a szerelmesek négyesét nem táncolta, pedig sokan tánóra kérték s ő kifogásokkal élt. Ugy látszik, várta, hogy valaki éppen ezt a táncot kéri tőle. S ez a valaki nem jelentkezett. Vajjon ki lehet? Hiába faggattam a kis lányt, nem árulta el a titkát. De majd kivesszem bolőle.

A bál hatvan forintba került. Ezt le kell koplalni.

A papa naplója 1903. jan. 23.

Épp most dobtam ki a szabónőt, a cipészt. A bál számlákkal jöttek. Nem tudnak várni egy-két héttig, rögtön a nyakamra jönnek a számláikkal!

Istenem, mily boldogan is éltünk, míg Annuska nem lett nagy leány! Tizenfeszendőn keresztül, nem voltunk bálban. Elfelejtettem a cigányzenét, a táncot, mindent amit ez üres és ostoba

szórakozás nyújt. Nevettem azokat, akik a bálba cipelek a feleségeket, a lányokat. Bezzeg most már rájár a rud. Három hét alatt hét bálban vettem részt. Huh! Fáradt vagyok naphosszat, álmos és kedvetlen. — Össze sem merem számolni, mennyibe került már az idei farsang. És mi lesz akkor, ha felő a másik két lányom is? Ez biztos esődöt jelent. Hiába magyarázom az asszonynak, hogy elég egy bál egy farsangon.

— Ha férjhez akarod adni leányodat, feleli, vidd bálba. Velem is ott ismerkedtél meg.

O miért is mentem el abba a bálba!

Az éjszaka az történt velem, hogy valami rendező a karomba kapaszkodott s nem eresztett el addig, míg be nem mutatott Ludovikának, az aggszűznek, aki már akkor volt a bálkon, amikor én első gimnáziumba jártam.

— Szalkay ur menti meg a franciá négyest. Hiányzik egy pár és megvan az új pár.

Annuska kacagott rajtam. Kinevetett a gyerek. Hej, csak férjhez tudnám adni! Hozománya amúgy sincs, de báljaival egyenesen tönkre tesz.

A magyar irodalom jelesebb termékeit csekély havi részlet fizetésre

... szállítja és képes ár...
... jegyzékét kívánatra...
... ingyen és bérmentve...
... küldi meg: a...

„KAZINCZY”
könyvkereskedő Részvénytársaság Debreezenben.

Debrecen, nyomtatott László József könyvnyomdájában.

vonva a konverzióba, mi teljesen megőriztük szabad kezünket arra nézve, hogy miként akarjuk kötelességünket teljesíteni. Nemzeti gazdasági szempontból ez is az egyedül helyes út.

A pénzügynek állami járadékok felvételére való hajlandósága mellett pénzügytechnikai szempontból nagyon könnyű lett volna Ausztriával egyidejűleg konvertálni. De a nemzeti, a független pénzgazdaság szempontjából tanácsosabb és okosabb, ha a mi hitelünket szintén egészen önállóan próbáljuk ki mellette. Ez a nemzetileg helyes kiegészítése a készfizetések felvételének. Ezzel is nemzeti irányban fejlődünk tovább.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Saját tudósítónktól.

Budapest, febr. 11.

A szélsőbal okvetlenkedő tagjai elhatározták, hogy ma nem engedik a napirendhez jutni a házat és ez a szándékuk sikerült is. Erőszakossággal vádolták Dániel Gábor alelnököt, de ma a szélsőbal és velük az egész ellenzék maga erőszakoskodott. Előbb a jegyzőkönyv hitelesítésével csináltak vitát, majd olyan házszabályvitát csaptak folytonos zajongás közben, a mely vitából délutáni egy óráig sem tudott kievickélni a ház. Beöthy és Rakovszky a legnagyobb erővel segédkeztek a rendzavarásban. Beöthy azt is akarta, hogy a 3 órás ülés felett újabb szavazás legyen holnap. E felett vitáztak másfél óráig és mikor ugya miniszterelnöknek, mint Apponyinak korrekt kijelentései után mégis át kellett volna

Annuska naplója jan. 20.

Vége! Vége mindennek! Ez a szép világ sötét és hideg nekem. Mariskával táncolt egész este. Azzal a gögös lenhaju piszével. Hogy, hogyan tetszhetik neki az a lány? Nincs rajta semmi szép egy okos mondat még nem hagyta el a száját. És ez az Endre olyan átkozottul csinos fiú. Eszes is. Mindegy, akármilyen volt is az oka, engem végig sértett ez a férfi. Bosszút állok.

Igaz, még nem vallott szerelmet. De én már egy fél év óta kiéreztem minden mozdulatából, minden pillantásából, hogy érdeklődik irántam. En egyszerűen a lawn tennis után este táradtan hazaballagtam, ő velem jött és egyszerre megfogta a kezemet.

— Anuska, kérdezte lágyan, hiszi ön, hogy a lélek halhatatlan?

— Igen feletem.

— Hát a szerelem, az is lehet halhatatlan?

Borzasztóan elvörösödtem. Legjobban szerettem volna elszaladni de ő fogta a kezemet. Minden erőmet összeszedtem és alig hallhatóan susogtam:

— Igen.

Ó, sohasem felejttem el ezt a jelenetet, még akkor sem, ha máshoz megyek férjhez. Igaz, ez bűnös gondolat, éppen nem tehetek róla.

térni a napirendre, husz szélbali képviselő zárt ülést kért.

Ez a mai ülés története dióhéjban. Képzeltető, hogy a zsufolt karzat mily lázas kíváncsisággal szemlélte és hallgatta a lenn történőket. A folytonos zajongás, kavargás felülről szinte kápráztatólag hatott.

Az a hír járja egyébként, hogy az ellenzék a mai nappal a technikai obstrukció hímes mezejére lépett. Hova fog ez vezetni, majd elváltik.

Részletes tudósításunk itt következik:

Elnök: Apponyi Albert gróf.

A kormány részéről jelen vannak: Szöll Kálmán, báró Fejérváry Géza, Plósz Sándor, Darányi Ignác, gróf Széchenyi Gyula, és Cseh Ervin.

Elnök fél 11 kor megnyitja az ülést és felolvastatja a tegnapi ülés jegyzőkönyvét. (Halljuk! Halljuk! a szélbalon.)

A mai napirend.

Nyegre László jegyző olvassa a jegyzőkönyvet.

Lengyel Zoltán előadja, hogy tegnap az ülés végéig volt jelen és nem hallotta hogy Dániel Gábor, a ki elnökölt, a napirendet mára megállapította volna.

Felkiáltások jobbról. Mert nem voltak itt! Nem is hallhatták! De mi hallottuk!

Lengyel indítványozza, hogy a napirendről szóló passzust a jegyzőkönyvből töröljék! (Zaj jobbról.)

Elnök: Ez az indítvány szavazás alá kerül, mert ezt csak a ház döntheti el.

Hentaller: Előbb konstatálni kell, hogy meg volt-e állapítva a napirend. (Zaj.)

Elnök: Reá nézve a jegyzőkönyv szövege a mérvadó, ha ez ellen kifogás van, úgy azt szavazással kell eldönteni, kérni, hogy hitelesnek ismeri-e el a ház a jegyzőkönyvet?

A többség hitelesnek ismeri el.

Felkiáltások a szélbalon: A ház

Ó az az Endre, ha tudná? . . .

Neki szántam a második négyest. Nem jött érte. Nem kellett neki.

Ugy szeretnék meghalni. Odelent, a hideg sirban jobb pihenni, mint azzal a csuf Maresával konkurálni. Éppen ő! Ha szebb, vagy okosabb lány volna mint én, még elviselném talán az Endre csapódarságát. De Mariskával szemben nem rakom le a fegyvert. Most már nincs kedvem meghalni! Elni akarok és bosszút állni! Azért is elmegyek minden mulatságra. Agyontáncolom magam. En kacérkodni fogok a fiatal emberekkel. Hadd lássa Endre, hogy semmibe sem veszem.

Hopp! Már van is egy áldozat. A Mariska udvarlója, a bandzsál patikus. Azt mondják, hogy komoly szándéka van a Mariskával. Nos, erre vetem ki a hálót. Ugyis, minduntalan úgy néz rám a jobbra balra szemével, mintha fel akarna falni.

Ez lesz a bosszum. Ugy fogok vele kacérkodni, mint egy tíz éves menyecske. Ó jól tudok! Eltanultam a nénimtől, akinek mindenki udvarol.

A patikust elbolondítom, Endrét kétségbeejtem. Mariskát annyira elkészeritem, hogy zárdába megy és aztán, mikor teljes lesz a bosszum szíven lövöm magamat! . . .

nem határozatképes. Meg kell számlálni a szavazatokat:

A jegyzők számolni kezdik a jelenlevőket, miközben a szélsőbal kivonul.

Zajos felkiáltások jobbról: Micsoda komédia ez!?

Kubinyi Géza: Ez gyerekeskedés! Az elnök ezután kihirdeti, hogy csak 84-en vannak jelen és így az ülést meggyedőrára felfüggeszti.

Szünet után.

Elnök: megállapítja a határozatképeséget, mire a ház hitelesnek ismeri el a jegyzőkönyvet.

Elnök jelenti, hogy Győrffy Gyula lemondott mandátumáról. Egyszersmind szükségtelenek tartja a pénteki zsűrisorsolást. (Zaj.)

— Tévedés!

Elnök: Pardon! Tévedtem a sorsolás szükséges, mert nem Győrffy, hanem Bauer Antal ügyében kell határozatot hozni. (Derűtség.)

A házszabályok:

Kubik Béla előadja hogy tegnap ez ellenzék nem akarta elősegíteni a három órás ülés megszavazását és kivonult.

Tudjuk! jobbról.

Kubik: A szabadelvűpárt nem is volt határozatképes számban, csak 76-an voltak.

Kubinyi: Többen voltunk 120-nál.

Kubik: szerint a szavazás törvénytelen volt — Ohó! kiáltások jobbról.

Kubik: En telhetőleg kiabáltam! (zajos derűtség) Szóba hozza hogy Fejérváry miniszter többször olyan sértő kifejezéseket használ amelyek miatt azt ellenzékiet az elnök rendreutasítja, a honvédelmi minisztert ellenben nem utasítják rendre. Holott sokszor izléstelen, ha szárnyába való dolgokat mond. (zajos ellenmondás jobbról)

A honvédelmi miniszter mindig közbeszól Trubinyinek 39 szer. Szatmárynak 49-szer, Bartának 58 szer szolt közbe. (Derűtség) Ha az ellenzékiek közbeszólnak, ezért is rendreutasítják őket, Fejérváryt nem utasítják rendre. Egyenlő bánásmódot kér.

Lengyel Zoltán szintén kifogásolja azt, hogy az elnök tegnap öt szólni nem engedte, mint a hogy Kubikot sem engedte szóhoz Mindakettőnek joga volt a házszabályokhoz szóllani. Ez ellen tiltakozik.

Beöthy Ákos: Nem kifogásolja a Fejérváry közbeszóllásait, mert az ellenzék is közbeszóll eleget, szóllhat közbe a miniszter is. (Helyeslés.) De mint szem és fültanu kifogásolja az alelnök eljárását, a mely ellen tiltakozik, mert az önkénykedés és okvetlenkedés volt. (Zaj balról.) Először is eszedet nem csinált, a házszabályokhoz hozzászóllást nem engedett és a ház határozatképességét nem konstatálta. Indítványozza, hogy a három órás felett a ház holnap hozzon határozatot. (Helyeslés.)

Rakovszky István szintén törvénytelennek tartja a tegnapi határozatot.

Beöthy: Erőszakosság! Nem tárgyalunk! (Derűtség.)

Rakovszky: Az alelnököt tiszteli, de az alelnökök iránt bizalmatlan, mert nem tartják be a házszabályokat. Dániel durva törvénytisértést követett el. Ezt reperálni kell. Csatlakozik Beöthy indítványához.

Benedek János szerint a mai napirend nincs megállapítva. Ezt csak holnapra kéri megállapítani.

Dániel Gábor alelnök: Ószintén mondja, meglepetésként éri az, hogy erőszakosságot követett el. Határozottan tiltakozik az ellen! (Zajos helyeslés jobbról.)

A házszabályokat tegnap is betartotta. — A napirendet megállapította tegnap. (Zaj balról.) A szavazási és napirendi enunciaciók megtörténtek.

Beóthy: Nem így történt!

Elnök csendet kér.

Dániel: A mikor a szavazás történt, meg volt győződve a ház határozatképességéről. (Zaj, ellenmondások.) A határozathozatal után egyes közbenszólásokra az elnöknek nem kell reagálni. (Zaj, ellenmondások.) A csendet és rendet az ellenzéknek is be kell tartani és ebben az elnökséget támogatni kell! (Helyeslés.) Soha senkivel sem erőszakoskodott és a jövőben sem szándéka ezt tenni. (Élénk helyeslés.)

Kubik és Dániel jelentéktelen felszólalása után

Gajary Géza személyes kérdésben kijelenti, hogy tegnap azt kiáltotta közbe, hogy egyhangulag fogadták el a 3 órás ülést. Egyébként megszámlálta a szabad-elvű pártiakat és 122-en voltak jelen. (Ellenmondás.)

Elnök Kubik és Beóthy vádjaira felel. Kijelenti, hogy az elnökség kettéválasztását, szembeállítását semmiképpen el nem fogadja. (Zajos helyeslés jobbról.) Ha tévedés előfordult, mindenki tévedhet, ő is, elnöktársai is. De mindnyájukat egy szempont vezeti: a házszabályok liberális felfogása és egyenlő alkalmazása. Ok mind lelkiismeretesen járnak el. (Helyeslés.) Az elnök egyébként nem mentegetőzhetik, ez a bizalom kérdése. Ha bizalommal vannak iránta, kötelességüket teljesíteni fogják, ha nem levonják a konzekvenciákat. (Élénk tetszés.) De felülbírálatot nem gyakorol elnöktársai felett. (Zajos helyeslés.)

Kubik: Ő tegnap annyira kiabált, hogy még azt is ordította: Hej! Haj! (Zajos derűtlenség.)

Gajary Kubikkal szemben kijelenti, hogy 8 nap alatt bemutatja a tegnap szavazott 122 szabadelvű névjegyzékét.

Szell Kálmán miniszterelnök: A tegnapi határozat nem volt törvénytelen. A jegyzőkönyvet a ház már hitelesítette is.

Beóthy: Hiszen a szavazatokat nem konstataálták. (Nagy zaj.)

Szell: Ellenpróbát senkisémet kért. (Folytonos nagy zaj.) Az elnöki hang fideletében senkisémet kételkedett. Veszedelem precedens alkotnának, ha a ház határozatát nem respektálnak. A szabályokkal visszaelni nem szabad. Kéri a napirendre térést. (Zajos helyeslés jobbról.)

Lengyel: (Zajos kiáltások: Eláll! Eláll!)

Elnök: Miután ha esetleg tévedés történt volna is, célszerűen nem történt és miután a formai igazságot is be kell tartani, kéri a napirendre áttérést. (Zaj.)

Beóthy szavazást kér az indítványára.

Ekkor 20 képviselő zárt ülést kér.

Zárt ülés.

A zártülésen felszólaló **Pozsgay, Beóthy** és **Beóthy** szerint napirend nincs megállapítva.

Szell Kálmán kijelenti, hogy zárt ülésre nincs ok, kéri a napirendre térést.

Trubinyi jegyző kijelenti, hogy hallotta, mikor Dániel tegnap a napirendet megállapította.

Dániel néhány megjegyzése után a zárt ülést berekesztették.

Nyílt ülés.

Apponyi elnök jelenti, hogy Beóthy Akos irásban indítványt nyújtott be, mely

szerint a ház holnap szavazzon az ülések három óráig való meghosszabbítása felett. Az elnök kéri Beóthyt, hogy veszedelmes precedens elkerülése végett vonja vissza indítványát.

Beóthy ragaszkodik indítványához.

Erre

Elnök jelenti, hogy a névszerinti szavazást a holnapi napirendre tűzi ki.

Interpellációk.

Öt interpellációt jelentettek be. Először

Lengyel Zoltán kéri a miniszterelnököt, hajlandó e Steinackertől megvonatni a konzuli exekvaturt? Van e tudomása arról, hogy a király az udvari bálon a katonai javaslatok összes jobboldali szónokainak tüntetően gratulált, eképen beavatkozva a napi politikába. Elvállalja-e érte a felelősséget?

Szell Kálmán kijelenti, hogy Steinacker nem volt jelen az udvari bálon, melyre azért hívták meg, mert konzul. Hogy a király kiket szólított meg, azt ő nem tudja. A király tetszése szerint bárkit megszólíthat, ebbe neki nincs beleszólása.

A választ tudomásul vették. Végül

Molnár Józsiás interpellált egy erdélyi község ügyében. Kiadták a szakminiszternek. A többi interpellációra holnap kerül sor.

H I R E K.

Napló.

parnuzemni nyitva minden vasárnap és ünnepek napján d. e. 9-12-ig.

Febr. 12. A Csokonai kör választmányi ülése délután 5 órakor, a városban.

Febr. 15. A polgári-kör közgyűlése d. u. 3 órakor a kör saját helyiségében.

Febr. 15. Az iparos ifjuság tanemulatsága. Arany, Bika.

Febr. 21. A függetlenségi párt estéje. Arany Bika.

Febr. 22. Ipartestület közgyűlése.

Febr. 22. Evang. illéregylet tea-estéje.

Febr. 22. A Székely asztaltársaság közgyűlése.

Febr. 22. A kölcsönös segélyező egyesület közgyűlése d. e. 10 órakor (Városnőzsa nagyterme.)

Mayer Emil temetése.

— február 12.

Mayer Emil az István gőzmalom érdemekben gazdag igazgatóját tegnap délután kísérték örök nyugalomra öríási részvét mellett.

Fél négy órára volt kitérve a temetés, s már három órakor ezekre ment a végtisztességre megjelent résztvevők száma. A temetésen küldöttségileg képviseltette magát a megye, és Debrecen város minden hatósága és testülete. Megjelentek az iskolák és tanintézetek képviselői, a kereskedelmi akadémia tanulóifjusága tanárainak vezetése mellett, a városi és vármegyei tisztikar, az ügyvédi és közjegyzői kamara, a delegáltak, kereskedelmi esernök, államvasuti tisztikar, Máv. debreceni műhely tisztikarának képviselői, a kereskedelmi és iparkamara, kereskedő társulat. Az osztrák-magyar bank fiókjának, a Debreceni Ipar és Kereskedelmi bank tisztviselőinek, a közgazdasági bank, a helyi vasut részvénytársaság, a termény és áruaktár kikül-

döttei, azonkívül megjelent Debrecen egész kereskedővilága, hogy elkísérjék utolsó útjára elhunyt jeles kartársukat. Az István gőzmalom tisztviselői és munkásai, mintegy négyszázan, gyászlobogó alatt jelentek meg a végtisztességen.

Fél négy órakor kezdődött a gyászszertartás az István gőzmalom gyártelepén levő gyászházban. A városi dalárda halotti éneke és a főiskolai énekkar zsolotáréneke után K. Tóth Kálmán ev. ref. lelkes búcsuztatta el a megboldogultat szívig ható meleg szavakkal. Azután ismét a városi dalárda énekelt egy gyönyörű búcsuzó dalt, s az erre következő zsolotár után megindult a menet.

A népek ezrei között több mint ötven fogat kísérte a gyászkocsit, mely elvált árasztva a családtagok és jóbarátok koszorúival.

Közel hat óra lehetett, mikor kiért a menet a temetőbe, s a családi sírboltban örök nyugalomra helyezték debrecen társadalmának elhunyt egyik vezető emberét.

*

Tömegesen érkeztek a gyászoló családhoz a részvétlíviratok, s hogy az egész ország kereskedővilága mily tiszteletben tartotta az elhunyt igazgatót, mutatja az hogy az ország összes iparkamarái részvétlíviratot intéztek a debreceni kereskedelmi és iparkamarához. Ugyancsak táviratban fejezte ki részvétét Chorin Ferenc a gyáriparosok országos szövetségében nevében úgy a keresk. és iparkamarának, mint a gyáriparosok országos szövetsége debreceni fiókjának.

A ravatalt elborító koszorúk hatalmasan képviselték a minden körben megnyilatkozó részvétet. Koszorukat tettek le: Felejthetlen jó férjének — bánatos özvegye. A legjobb apának — Jenő, Olga, Béla, Géza, Lili. Szeretett nagybátyáknak — Jani, Adél. Nyugodjál békében — Károly és neje. Béke poraira — Demetrovics Pálné. Részvéte jelül — Tóth István. Tisztelete jelül — a debr. helyi vasut r. társaság. Az István g. t. munkásköre felejthetlen nagyérdemű díszelőnökének. Öszinte részvétünk jelül — Szesztina Lajos és családja. Sándor és neje — szeretettel. Szeretett vezérigazgatóknak — a fényelő-bizottság. Jó emlékedet kegyelettel őrzi — a leghivebb barát. A jó barátoknak — Zádor Lajos. István gőzmalom tisztviselői — szeretett igazgatójuknak. Felejthetlen testvér és sógorának — a Némethy család. Közgazdasági bank igazgatósága — szeretett tagtársának. A legjobb barátoknak — Kernhoffer József. Részvéte jelül — Levitter Miksa. A keresk. Csarnok — érdeműs, szeretett előnökének. Osztr. Magyar Bank — nagyrabecsült váltóbíráljának. Szeretett igazgatótársunknak — az igazgatóság. Mayer Emil T. v.-nek — a Haladás. Szeretett választm. tagjának — a debr. kereskedelmi társulat. Szeretett előnökének — a keresk. betegs. egyesület. Erdeműs alelnökének — a kereskedelmi és iparkamara. Szeretett igazg. tagjának — a termény és áruaktár r. t. In trener freundschaft — Gustav Löwy, Prag. Dem. unvergesslicher Director — Stefan Goschina, Fiume. Mayer Emilnek tiszteletem jelül — Fráter Gyula és neje. Mayer Emilnek tisztelete jelül — Herzfeld Lipót fia, Pozsony. Mayer Emilnek részvéte jelül — Mitzky Ödön, Zágráb. A magyar malomipar legjelkezőbb harcosának — a fővárosi malom-egyesület. Tisztelete jelül — a debr. ipar és keresk. bank igazgatósága, stb.

A hatalmasan megnyilatkozó részvét enyhítse a mélyen sujtott család fájdalmát.

A Csokonai-kör felolvasó ülése.

febr. 12.

Rég látott előkelő és nagy számú közönség volt jelen tegnap délután a Csokonai kör felolvasó ülésén, mely a városháza nagytermében zajlott le. A szó teljes értelmében lezajlott mert olyan zajos tetszésnyilvánításokban volt részük a felolvasóknak, a melyeket meg kell különböztetnünk az illemszerű konreenciánálés tapsoktól.

Öszinte és igaz tapsok voltak, az ott viharosan felhangzottak, egy igazán jól mulató, előkelő műizlésű közönség tetszésnyilvánításai. Három felolvasásban gyönyörködött a közönség, mind a három irodalmi értékű alkotás, mely dicsőséget szerzett a Csokonai-körnek.

A felolvasást, — melyen képviselve volt a debreceni előkelő társadalom minden rétege, — a *Wesselényi-család*, különösebben a nagy *Wesselényi Miklós* immáron országos hírű történetírója *Kardos Samu dr.* olvasott fel igen szépen, hazafias ügyszeretettel megirt tanulmányt, a mely hű világitásban tünteti fel a lanthatatlan nagy szorgalommal összegyűjtött adatok alapján *Wesselényi Miklós* pályafutását, mely össze van forrva *Széchenyi István* ragyogó pályafutásával. A közönség érdeklődéssel hallgatta a felolvasót s a kitűnő előadást tapssal jutalmazta. A jeles mű egy részét közölni fogjuk.

Ezután *Jánosi Zoltán* *A milétoszi arany asztal* címmel egy görög mitológiai regét olvasott fel, az ő költői átdolgozásában, gyönyörűen megirt verssorokban, melyeknek ötletei gyakorta esaltak ki a kacajt a jelenlevők ajkairól, felolvasás után pedig alig akart szünni a tapsvihar. Ebből a szép alkotásból is közlünk holnap egy részletet, a költői elbeszélés végét.

Végül a legzajosabb, frenetikus tapsot aratta *Rudnyánszky Gyula*, a kinek felolvasását a zugó tapsork miatt két ízben is félbe kellett szakítania. A történeti hűség kedvéért meg kell ezt állapítanunk, — bár mily közel is álljon hezzánk a költő, — aki tegnap egyik legszebb sikerét érte meg. *A két nőről meg a harmadikról* című verses felolvasására bizonyára nagyon soká fognak emlékezni azok, a kik azt az ő pompás, bármely színművésznek is dicséretére méltó előadásában hallották.

A közönség épen ennek a felolvasást különösképpen alkalmas versnek a behatása alatt igen élénk hangulatban oszlott szét abban a teljes meggyőződéssel, hogy a tegnapihoz hasonló sikerült felolvasó ülést régen rendezett a *Csokonai-kör*. (sz.)

* **A Polgári kör új elnöke.** *Komlóssy Arthur* volt városi főjegyző a *Polgári kör* elnökségéről tegnap lemondott s miután az elnökséget semmi esetre sem hajlandó tovább elfogadni, a *Polgári kör* vasárnap, e hónap 15-én tölti be az elnöki széket és pedig egyhangú óhajtás szerint *Vecsey Imre* főjegyzővel, *Komlóssy Arthur* utódjával, aki az előkelő polgári körökben nagy népszerűségnek örvend.

* **A dalegylet választmányi ülése.** A debreceni dalegylet e hó 12-én délután 5 órakor az ügyvédi kamara helyiségében választmányi ülést tart, a melyen előke-

szitek az ez évi közgyűlést és megállapítják annak határidejét. Ezenkívül megbeszélik a tervbe vett *kuruc-estély* tárgyában teendőket.

* **Új törvényszéki jegyző.** A m. kir. igazságügyminiszter *Szabányi Andor* debreceni bir. törvényszéki aljegyzőt kinevezte jegyzővé a debreceni kir. törvényszékhez.

* **Az ág. ev. filléregylet teastélyére,** mely e hónap 22-én lesz a *Bika* szálló dísztermében, a meghívókat már szétküldték. A rendezőség minden lehető elkövetett, hogy mindazoknak küldjön meghívót, kik arra igényt tarthatnak, de mégis megtörtént, hogy vagy tévedésből vagy feledékenységből valaki nem kapott meghívót, ugy tisztelettel kérjük, hogy ebbeli óhaja teljesítése céljából sziveskedjék az elnökséghez fordulni. — A rendezőség, de különösen az egylet elnöksége és választmánya nagy tevékenységet fejt ki, hogy a teastélyt kellemessé szórakoztatóvá és feledhetlenné tegye. Az izletes vacsora mellé gondoskodva lesz finom és olcsó borokról, vacsora után pedig tánc következik, melyhez a zenét a Magyar testvérek zenekara fogja szolgáltatni.

* **Előjárósági tagok jelölése.** A legközelebbi közgyűlésen lemondó ipartestületi előjárósági tagok helyére új tagokat és póttagokat jelölnek az egyes szakosztályok. Már majdnem minden szakosztály tartott e tárgyban ülést s a jelölések, kevés kivétellel, a régi előjárósági tagokat érték. Tegnap délután a fazekas és kályhás szakosztály ülésezett, előjárósági tagnak *Katona József* fazekasmestert, póttagnak pedig *Uj Nagy József* kályhás mestert jelölték. — Utánna a hentes és mészárososztály tartott ülést, előjárósági tagnak jelölve *Debreceni Lajos* hentes mestert, póttagnak pedig *id. Nagy Lajos* hentes mestert.

* **Nyugalomba vonuló katonai méltóságok.** A hivatalos közlöny tegnapi száma meglepő nyugdíjazásokat hozott. Több katonai méltóság lépett saját kérelmére nyugdíjba. Ezuttal komolyan veendő a saját kérelem, mert harman a Lipót rend lovagkeresztjével lettek kitüntetve. A nyugdíjba menők: *lessenfeldi Heimroth Adolf* altábornagy, *longgardi Longard Gyula* vezérőrnagy, a 11. lovasdandár parancsnoka, *gróf Breda Lajos* vezérőrnagy, a 17. lovasdandár parancsnoka, és *heldenfeldi Szecsujatz Sándor* ezredes bosznia-hercegovinai 2. sz. gy. e. parancsnoka. Az első három díjmentesen kapta a Lipót rend lovagkeresztjét. A régiek mennek, s teret nyitnak a friss, ifjú katonai tehetségeknek.

* **Békéltető bizottsági ülés.** Tegnap délután 4 órakor gyűlést tartott az ipartestület békéltető bizottsága *Bereczky Lajos* rendőrfogalmazó iparhatósági megbízott elnöke alatt az ipartestület helyiségében. A gyűlésen mesterek és segéddek közt előfordult számos vitás ügyet intéztek el békés uton.

* **A kereskedő táncestély előértekezlete.** A kereskedő táncestélyt rendező bizottság ma csütörtökön este 8 órakor gyűlést tart a kereskedő ifjak társulatának helyiségében (Dréher épület.) *Kaszanyitzki Endre* és *Erber Ernő* együttes elnöklése mellett. A gyűlésen elintézik a táncestély előkészületeit, miért is a rendező bizottsági tagokat kéri az előkészítés, hogy

minél nagyobb számban sziveskedjenek megjelenni.

* **Halalozások.** A tegnapi nap folyamán elhaltak: *Jánki István* ev. ref. 11 éves, *Spiró Emánuel* izr. 69 éves, *Komáromy László* ev. ref. 10 éves, *Nevelős Györgyné* ev. ref. 28 éves.

* **Kefegyári munkások mulatsága.** A *Stern József* és testvére kefégyárának személyzete jótékony segélyalapja javára március 7-én, szombaton a *Margit* fürdő dísztermében zártkörű táncvigalmat rendez. A táncmulatságra szóló meghívókat most küldi szét a rendezőség. Belépődíj személyenként 1 kor. 20 fillér, családjegy 3 személyre 3 korona. Felülfizetéseket tekintettel a jótékony célra köszönettel fogad és hírlapilag nyugtáz a rendezőség. A sikerültnék ígérező mulatság este 8 órakor kezdődik, a tánera *Kiss Béla* kitűnő zenekara fog muzsikálni.

* **A hosszuevű hölgy.** Körözvény érkezett a debreceni rendőrséghez. A rendőrháza bujtatott derék hajdusági magyar csak esővalta a fejét.

— Nizze már a tekintetes ur! Ezt tartsa a fejibe aki nem nimet!

Hát bizony furesa kis neve van a körözött urhölgynek ki zsarolás miatt kirótt 14 napi fogsága elől megugrott — Hívják pedig ónagyságát a következőképen; *Veszolovszky Jozefovszky* *Vionai Anna* férj. *Murazsnice Lietaveez Jánosné*.

— No, a nevével bátran elmehetne Honoluluba fejedelemnek

* **Elcsipett veszedelmes zsebtolvaj.** Tegnap egy női kézbeledt eredő levelet kapott a rendőrség, melyben a jóakaró ismeretlen felhívja a rendőrség figyelmét *Schvare Jakab* Erzsébet utca 5. sz. alatt lakó veszedelmes zsebtolvajra, ki — egy vidéki munkára — leutazott Budapestre Debrecenbe. Dobos rendőrbiztos rögtön kilátogatott a rosszhírű férfiúhoz, s miután semmiféle foglalkozást nem tudott igazolni, hamarosan összepakoltatta, kikísérte a vasúthoz, s rövid uton visszaküldötte fatornyos hazájába.

* **Vác — nem ajánlólevél.** Már mint-hogy a váci fegyház. Rossz kedvűen tapasztalhatta ezt tegnap *Sándor Mihály*, ki csekély 10 esztendő teltt a váci fegyházban. Debrecenbe jött munkát keresni. Munkát nem kapott, s minthogy multja sem sok jóval biztatott a jövőre nézve, a rendőrség hamarosan eltoloncolta illetőségi helyére, *H. Szoboszlóra*.

* **Az iparos-kör mulatságának felülfizetők.** *Németh András* 40 kor., *Tóth Gyula* 20 kor., *Losonczy János* 16 kor., *Serli Ede*, *Falk Armin*, *Berger Jenő*, *Hauer Bertalan*, *Acél Géza*, *Seszina Jenő* 10—10 korona. *Hj. Dörsch Hugó*, *Szabó István*, *Harsányi István*, *Vecsey Imre* 8—8 kor., *Szedlák József*, *Abrahám László*, *Horváth János*, *Morvai Sötér* 6—6 kor., *Szántó Győző*, *dr. Hüter Károly*, *Lányi Albert*, *Szilágyi János*, *N. N. Bicsó Gyula*, *N. K. J.*, *Tóth István*, *Blaskovics Mihály*, *Flaschner György*, *N. N.*, *Trenka Gotlieb*, *Szabó Kálmán*, *Juhász István*, *Lőkóvics Arthur*, *Holt György*, *Lukács Vilmos*, *Tóth Kálmán*, *Pásztor Gyula* 5—5 kor., *Debreceni Lajos*, *Tóth Kálmán* ifj., *dr. Sz. Nagy Kálmán*, *Jóna Dániel*, *Votéssy Béla*, *Dávid Jakab*, *Oláh Károly*, *Bisothka Gábor*, *dr. Körössy Kálmán*, *Benes Vencelné*, *Mauk József* 4—4 kor., *Molnár János*, *Riesz Lipót*, *Tóth Kálmán*, *Friedvaltszki Rozsó* ifj., *Szucs Miklós*, *Lestyán Adorján*, *Pányoki Károly* 3—3 kor., *Eva Péter*, *Jobbágy János*, *Bakos Kálmán*, *Balogh Mihály*, *Bisothka István*, *Bartha Kálmán*, *Vass János*, *Borsy Lajos*, *Fuchs János*, *Dőre Ferenc*, *Ungvári Mihály*, *Gárdos Jánosné*, *Dinyös Gyula*, *Kormos Gyula*, *Horváth Andrásné*, *Pethő Ferenc*, *Prack Hugó*, *Kormos Mihály*, *Thieszen Arthur*, *Sebestyén N.*, *Soss István*, *Grünvald József*, *Bartha Gergely*, *Szentpétery Ferenc*, *Kajári Lajos*, *N. N.*, *Vámos Károly*, *Molnár Ambrus* 2—2 kor., *Szöllősi Endre*, *Zachar Lajos*, *Francz Ferenc*, *Bartha Mihály*.

Eszter Izidor, Kocsis Imre, Megyesi Kálmán 1—1 korona. — Nem mulaszthatja el a rendező-bizottság, hogy ugy fenti felülfizetésekért, mint azon meleg érdeklődésért, melylyel a mulatságon résztvevők minket kitüntetni szivesek voltak, ezuttal is köszönetét ne nyilvánítsa. És midőn ezt tesszük, kérjük tisztelőinket és támogatóinkat, hogy ezen jóakaratu pártfogásukkal iparos körünket jövőre is kitüntetni sziveskedjenek. Tisztelettel a rendezőség.

* **A városi adóügyi osztály hivatalai e hónap, 13 és 14 napjain zárva lesznek takarítás miatt.** felhívjuk erre az adózó közönség figyelmét.

* **Rossz hírű fogadó.** Van a Vár-utcán egy fogadó, melynek homlokzatán görbén de izléstelenül ez van kipingálva: Iparos ifjusági szálló. A derék Iparos ifjusági szállóban megszállani nem tanácsos, ellenben kártyázni meg biztos veszedelem. Nem mondja senki, hogy a fogadó kártyalovagjai, hamisan játszanak, de az bizonyos, hogy aki a kezük közé kerül, azt alaposan kikozpasztják. Tegnap egy munkásember jelent meg Végh Gyula főkapitány hivatalában s feljelentette a fogadót és vendégeit. A tb. főkapitány rögtön kiküldötte Bardócz András rendőrbiztost, ki razzitát tartott a „nyugat összes vivmányaival és keleti kényelemmel berendezett, modern” fogadóban.

* **Cseplőgépek tulajdonosok figyelmébe!** Megtörtént és pedig nem egy-két esetben az elmúlt nyáron hogy az olyan cseplőgép tulajdonosok, kik gazdasággal nem bírnak és cseplőgépjüket kizárólag azon célból tartják, hogy azzal mások terményeit kicsépléjék, legnagyobb részt nemcsak hogy cséplési iparigazolványt nem szereztek hanem a legtöbb géptulajdonos sem gépészét sem a fűtőt nem jelentette be az iparhatóságnál, a miből kifolyólag számtalan feljelentés történt a rendőrfőkapitányságnál a cséplés elmulatásával munkabérek és betegsegélyző pénztári tagdíjjak követelése iránt. Bockó Sámuel r. főkapitány épen ezért felhívja a város területén lakó cseplőgép tulajdonosokat, azokat tudniillik, a kik a fentebb említett módon másoknak csépelnek, hogy ugy az ipartörvény értelmében az iparfeljelentés mint az alkalmazottaknak az iparhatóságnál és betegsegélyző pénztárnál való kötelezettségüknek tegyenek eleget, mert ellenkező esetben szigoruan meg fogják büntetni.

* **A korona takarékos és hitelszövetkezet.** 1903-ik évi január hó 1-én megnyitotta a 3-ik évtársulatát. Ezen újváltársulatra a beiratkozások a szövetkezet Piac u. 6. szám alatti helyiségében teljesíthetők. Minden törzsbetét után *hetenként 1 korona fizetendő.* Az intézet előnyei: *törzsbetétei 6 százalékot jövedelmeznek, kötelező heti betétekkel előmozdítja a takarékoságot, továbbá mindeo törzsbetét után 200—260 korona kölcsön kapható.* Miután a szövetkezet a kölcsönök külön visszafizetését nem kívánja hanem az a heti betétekkel törlesztődik, így a szövetkezet kölcsönei a könnyű visszafizetési módokat által különösen előnyösek kereskedőknek, iparosoknak, mezőgazdákknak és hivatalnokknak egyaránt. *A kölcsönök kezesség mellett betétlázasra és biztosítékul elfogadható értékekre adatk.*

A két év társulatba beiratkozott 1529 tag heti 4948 korona befizetéssel. A befizetett tőke 463721 korona. A belépés ez idő szerint még mulasztási illeték nélkül történhet.

Régi világ.

A Szabadság számára írta: *Divéki.*

Megtették alispánnak.

Három nagyon gazdag uri ember gyakran mulatott együtt a megyei szék-városban. Mérföldekre terjedő birtokaik voltak. Egy pár ezres bizony nem egyszerű elszótt, amikor veszekedett jökevényük támadt és azt se tartották lehetetlennek, hogy kirugják a világ feekét.

A zajos mulatság után pedig rendszeren következett a csendes. A nemzeti játék.

Komádi Pista kedves cimborája volt a három nábobnak. A vidám céccokban mindig együtt volt velük. De már a csendesbe nem vették be. Mindössze hatszáz hold birtoka volt. Ugyan mit csinált volna azzal köztük, mikor hatszáz holdat néha egyetlen vörös disznó elnyelt.

Pistának meg éppen az volt a vágya, hogy vogyék be negyediknek.

— Gyenge vagy te ehhez a játékhoz pajtás!

De addig ült a fülük tövében, hogy végre is — osztottak neki.

— Gyenge játékos vagy, hát azt az előnyt adjuk neked, hogy két kártya mellé te magad mindég a disznó lehetsz amelyik akarsz. Ha pirosból van huszad te vagy a piros koca. Ha tökből, te lehetsz a tök disznó.

De még így is elnyerték mindenét az utolsó garasig.

Mikor már semmije sem volt, vissza akarták neki adni a hatszáz holdját

Komádi Pista azonban vérbe borult.

— Uri ember ilyen ajándékot el nem fogadhat.

— No jó. Hát légy koldus. De éppen most lesz a restauráció! Megteszünk valaminek a megyénél.

Válasz, mi akarsz lenni?

— Majd alszom rá egyet!

Komádi Pista aludt rá egyet.

Másnap aztán színt vallott.

— Cimborák, ha már választanom lehet, inkább legyek első, mint utolsó. Az első alispánságot választom.

— Arra ugyan van már jelöltünk.

De jó, te leszel az első alispán.

Másnap volt a választás.

És Komádi Pista lett a vármegye első alispánja.

KÖZIGAZGATÁS.

* **A lelencház ügye.** A lelencház ügyében a miniszter kiküldöttjeivel Frank Ödön egészségügyi felügyelővel is Ybl Lajos műépítésszel folytatott tárgyalásokról már beszámoltunk, megállapodásról eddig még szó sem lehet, miután előbb a helyszíni szemlék eredményéről a kiküldöttek jelentést tesznek a miniszternek. A miniszteri kiküldöttek ugyanis tegnap elutaztak, de mielőtt végleges javaslatot hozhatnának ebben az ügyben még egyszer visszajönnek Debrecenbe s helyszíni szemléket fognak tartani.

felmenült egy újabb terv is, ugyanígy hogy a lelencház a nagyerdei fürdőház háta megett levő terén építtessék fel.

* **A szegényügyi bizottság ülése.** Debrecen város szegényügyi bizottsága tegnap délelőt Oláh Károly tanácsos elnöke alatt ülést tartott, a melyen jelen voltak. *Könyves Tóth Kálmán, Ronszik Lajos, Illéssy Gyula* stb. A bizottsági ülésen felolvasták a múlt évről szóló jelentést, melynek főbb adatai a következők: Az elmúlt év folyamán az intézet szegényeinek létszámforgalma a következő volt: A szegényházban gondoskodtak 81 férfi és 48 nőről, akik közül 124 egyén helyi illetőségű 5-en pedig idegen illetőségűek voltak. A szegényházban az 1902 év folyamán elhalt 20 egyén. Az év végén ápolás alatt maradt 94 egyén. Az intézett szegényeinek az ellátására, illetve ételmezésére az államizna válságból kifizettek 16910 korona 35 fillért. Az intézet konyhakertjében termelt konyhakerti növények elárulásából befolyt 1491 korona 58 fillér, egyéb munkákból 446 korona 34 fillér. Az intézet évi bevétele összesen 41807 korona 84 fillér volt, a kiadása pedig 32385 korona 95 fillér; a pénztári maradvány ezek szerint 9421 korona 89 fillér. — Ezután folyó ügyeket intéztek el, több embernek segélyeket szavaztak meg 5 munkaképtelen, segítségre érdemes embert pedig felvettek a szegényházba, melynek létszáma most épen 100.

* **Számonkérőszék a városnál.** Puky Gyula elnöklésével számonkérőszék volt tegnap a városházán, melyen jelen voltak *Lengyel Imre* és *Juhász Ignác* bizottsági tagok. Először a főügyeszi hivatalokat vizsgálták meg, ahol mindent elismerésre méltó rendben találtak. Ma az adóhivatalokban folytatják a számonkérőszék felülvizsgálatait.

S Z I N H Á Z.

Színházi műsor:

Feb. 12. esütörtökön: *Loute*, bohózat *A.*
Feb. 13. pénteken: *Agglegények*, vígjáték *B.*

Feb. 14. *San-Toy*, daljáték, *C.*

Feb. 15. vasárnap: délután *Egy gárda nap*, bohózat, este: *Felhő Klári*, népszínmű

A színházi bizottság

és a szintársulat.

A színházi bizottság legutóbbi ülésén erős, kiméletlen bírálattal sújtotta Makó Lajos szintársulatát. A felszólalók név szerint is felsorolták azokat a tagokat, akik nem elégíthetik ki a debreceni közönség igényeit. Kifogásoltak összesen 7 elsőrendű tagot és a kisebb szereplők egy részéről szintén szigorú ítéletet mondtak.

A *Debreceni Ujság*-ban a véleményekről irt hiradásban ezt olvassuk: Sok eladás valósággal gyötrelme a közönségnek. A kik tudnak játszani, azok valahol elhagyták a hangjukat, akiknek hangjuk van, azok abszolutt nem tudnak játszani!

A *Debrecen*, mely állandó, mondhatni dédelgető jóakarattal méltatta min-

dig a társulatot, így ír: Mi a leghatározottabban kimondjuk, hogy ez a társulat sem egész szervezetében, sem különösen egyes tagjaival nem elégítheti ki a debreceni közönség igényeit. És a lap, néhány név kihagyásával, fel is sorolja a kifogásoltakat.

Ezek után természetesen felmerül az a kérdés, vajjon helyes és méltányos-e a színházi bizottság részéről ilyen későn, eső után venni elő a köpenyvet?

A színházi szerződések egy pontja jogot ad az igazgatónak, hogy oly taggal szemben, akit a város színházi bizottsága kifogásol, felbonthassa a szerződést. Ez a határidő egy hónap.

Makó Lajos azonban elővigyázatból szerződéseit úgy kötötte, hogy még egy hónappal kiterjesztette felmondási jogát.

A színházi bizottság azonban négy hónap alatt semmiféle kifogást nem emelt a társulat ellen, sőt jegyzőkönyvbe írta, hogy csupán egy énekes primadonát és egy vigjátéki anyát követel.

Makó igazgatónak szerződési kötelezettsége pedig a tagokkal szemben 1902 december 2-án végérvényessé vált.

Már most a színházi bizottság 4 hónappal és 9 nappal a társulat itt működése után egyszerre kimondta, hogy a társulat tagjainak jókora része nem felel meg és elhatározta, hogy Makó igazgató köteles újjá szervezett társulatát 1903. április 5-ig bemutatni.

A bizottságnak ezt a kívánságát azonban teljes lehetetlenség most már teljesíteni.

A Szabadság színházi bírálatáról senki sem állíthatja, hogy azok elnézők vagy kedvezők voltak. Elejétől fogva mindig szigorú bírálatot írtunk a személynévről és az előadásokról. Nem egy ízben hangoztattuk azt is, hogy a színház igazgatók november hónap végeig mindenütt szervezkedni szoktak, a színházi bizottságnak tehát az első két hónap leteltével lett volna kötelessége véleményét nyilvánítani s kifogásait az igazgatóval közölni.

De 8 héttel virágvasárnapja előtt nem találhatjuk méltányosnak az ítékezést. Az elmulasztott kötelességnek ez nem helyrehozása, hanem inkább súlyosbítása. Mert ezzel a megkésett szigorral a bizottság egyrészt a társulatot és az igazgatót hozta ok és cél nélkül kényes, sőt kellemetlen helyzetbe, másrészt pedig a közönséget riasztotta meg és az eddig felhangzott panaszokat szította a közönség általános hangulatává!

A kifogásolt tagok közül csak egyetlen egynek a szerződése jár le virágvasárnapján. Ezzel az igazgató nem is kívánt újabb szerződést kötni. De a többiek mind 1—2 évre szerződött tagjai, Ezeket lehetetlen csak úgy egyszerűen elbocsátani.

A méltányosság azt parancsolja, hogy a színházi bizottság elégedjék meg azzal, ha az igazgató szeptember 1-ére eljleszt be új társulatának névsorát. Ad-

dig módjában lehet néhány elsőrendű művészi erőt szerződtetni s akkor kiváló énekes művésznővel, 3—4 jeles tehetséggel gazdagodva a társulat lelkes művezetés mellett kielégítheti a jogos igényeket.

A bizottság legélesebb hangú bírálói is elismerték, hogy Makó igazgató diszletei szépek, kiállítása fényes, rendezése kitűnő, az öszjátékokat, a fegyelmezett előadásokat általában megdicsérték. Az igazgató művészi törekvései tehát kétségen felül állnak.

Az olyan művészi egyéniség, amelyen Makó, ha megszereti megszokott színezeit, könnyen lesz elfogulttá velük szemben. Ő, aki tele van lelkes odaadással hivatása iránt, tagjaihoz való vonzódásból abba a meggyőződésbe ringatta bele magát, hogy ez a társulat kitűnő, sőt kiváló művészi erőkből áll. Hitét megerősítette az, hogy a színházi bizottság négy hónap alatt egyetlen kifogást sem emelt Makó működése ellen. A Szabadság mely magasabb művészi igényeivel és szigorú, de igazságos bírálatával a debreceni színészet és a közönség fejlesztésére törekedett, hónapokon át egészen egyedül állt, a többi lapok általánosságban mindig dicsérték, sőt magasztalták a társulatot. Még a közönség soraiból is sokan szóvá tették, tulzsigorunak híresztelték a Szabadság bírálatait. Nem csoda, hogy ezek a körülmények félrevezették, tévedésbe ejtették Makó igazgatót.

De most mi, akik mindenkor az igazság hajlíthatatlan szókimondói voltunk, kötelességünknek tartjuk, hogy a színházról és az igazgatót a megkésett, éppen ezért méltányosnak nem nevezhető ítélettel szemben megvédelmezzük. A társulatnak most is vannak jelentékeny tehetségű tagjai, a nők és férfiak közt a közönség megkedvelt többeket, van 10—12 olyan elsőrendű tag, aki bármilyen jogos igényekkel szemben megállja helyét. De még a kifogásoltak is csaknem mind olyanok, akik más szerepkörben, kisebb-nagyobb egyéniségüknek megfelelő szerepben nemcsak használhatók, de határozottan jók, élvezhetők. Csak alkalmazni kell őket egyéniségük szerint, ami úgy érthető el, ha az igazgató néhány jeles taggal kiegészíti társulatát és a debreceni igényekhez mérten pótolja a hiányokat. Elvégre ha Fedák Sári a Troubadourban Azucenát énekelné abban ő is megbuknék, aki pedig a Bob heregben a fővárost lázba ejti.

Adjuk meg a színészek is a magáét.

A színházi bizottság ellenben okuljon a történetekből: Egy tag máris hangoztatta, hogy a bizottság vegye lelkére s teljesítse komolyabban feladatát. Saját elmulasztásaiért pedig ne büntessen másokat.

Ime itt egy példa.

A bizottság kötelezi az igazgatót, hogy egy hónapra állítson össze s mutasson be műsortervet. Aki valamieskét

ért a színházi dolgokhoz, tudja, hogy ez képtelenség. Az efféle műsorterv csak üres játék, szemfényvesztés. Mégis megtörtént hogy komoly képpel szóvá tették decemberben a műsorterv egy tollhibáját is, mely karácsony estére előadást hirdetett.

Viszont a februári műsorterv most hétfőn szóba sem került. Ez a műsorterv egyszerűen fönséges, eszményien tökéletes. De persze az igazgató nem váltja be. Más kerül előadásra, mint a mit az a papiros hirdet. Már most helyes, méltányos, komoly eljárás lenne é, ha a bizottság legközelebb utólagosan nekironnana a februári műsortervnek?

(Denise.) Micsoda tüntető érzésként volt megint a tegnapi est arra a rágalomra, hogy a debreceni közönség szívesen látja a Loute-féle utálatos, becsületlen darabokat! A társadalmi bölcselkedés színpadi nagymestere, ifj. Dumas jutott ismét szóhoz és az ő annyiszor hallott meggyőző érveit, erkölcsi prédikációit, vitatkozásait áhitattal hallgatta a teli ház és a vigszínházi förtelmességekől érintetlenül maradt nemes közönség tegnap épp úgy sirt, mint ezelőtt husz harminc évvel. Denise igazságai, megkapó szép jelenetei szívig hatottak és mély benyomást keltenek. Az előadás első sorban a művezetés dicsősége kitűnően ment a darab, a legcsékélyebb zökkenés nélkül. Ugynevezett hatásos kitérősek nem zavartak az egyenletes, sima játékot, mely a valóság csalódásába ringatta a nézőt. A tegnapi estén nem volt semmi kivetni való: művészi gondosság és természetes játék jellemezte az egész előadást. Együtt és egyenként az összes szereplők. Mensáros Margit, Jeszenszky, Hahnel Aranka, Ebergényiné, Kleinovits, Farkas Béla, Sebestyén és Pataki megérdemlik a föltétlen dicséretet. Bátoran megismételhetik a jövő héten ezt az előadást, zsufolt ház fog meggyőződhetni a felsoroltak játékának művészi egyenletéről.

TAVIRATOK.

Háborus hírek.

Budapest. febr. 11. (Saját tudósítónk távirata.) Londonba érkezett pétérvári jelentés szerint az orosz hadseregnek összes tartalékos tisztjei parancsot kaptak, hogy készen legyenek és mozgósítás esetén huszonnégy óra alatt bevonuljanak ezredükhez.

Az összes nagyobb angol újságok intézkedtek, hogy jövő hónaptól kezdve a balkán-félszigetről harszó tudósításokat kapjanak.

Törökország szintén mozgósítja csapatait. Bár a török kormány a nagy hatalmak útján megnyugtató felvilágosítást adott a bolgár kormánynak, mozgósítására vonatkozólag kijelentvén, hogy azok teljesen védelmi jellegűek. A világesemények elég magyarázatul szolgálnak a török mozgósításokra.

Pályázati hirdetés.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága az új istvántelki gépészeti berendezéséhez szükséges özlóművek, villamos ellenközlóművek, daruk, villamos erőátviteli és villamos világítási berendezések, különféle daruk, a vízmű, egy munkás fürdő berendezése, a fűtőműhely gőztűtési berendezése, műhelyi és irdai vaskálybák, gőzkazánok különféle csövezetek, a személykocsik gőzfűtési berendezéseinek kipróbálására szolgáló berendezés, légvezetékek, exhaustor berendezések (füst és gyaluforgács) végre pedig beton alapozási és kemence építési munkák létesítésére, illetve szállítására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlattételre szükséges műszaki leírások és vázlatrajzok, valamint a különleges szállítási feltételek ezen hirdetés megjelenésének napjától kezdve az ajánlatok benyújtására alább kitűzött napig, naponta a hivatalos órák alatt (délelőtt 8 órától 2 óráig) a magy. kir. államvasutak E. II. gépészkészítési szakosztályánál (Andrássy-ut 75. sz. III. em. 17. ajtószám) betekintheők, illetőleg ajánlatot tenni szándékozók által a magy. kir. államvasutak nyomtatványtáránál (összesen 10, egyes csoportoként pedig 1 koronáért) beszerezhetők vagy kívánatra az ezekért járó díj előzetes beküldése mellett posta útján megküldetnek.

Az ajánlatok lepecsetelve, ivenkint egy koronás bélyeggel valamint „ajánlat a 15.557/903. számhoz” felirással ellátva, legkésőbb **f. évi márczius hó 28-án déli 12 óráig**, a magy. kir. államvasutak gépészeti főosztályánál benyújtandók.

Az ajánlatban kitéendők:

1. **Szállítandó tárgyak egységárai számokban és betűkben korona értékben és pedig műszaki leírásokban kitüntetett feltételekre való tekintettel.**

2. **A megrendelés vételének napjától számítandó szállítási határidő, mely alatt szállító az ajánlott tárgyakat a fentjezett műhelybe szállítani, illetve ott üzemképes állapotban átadni, magát kötelezni.**

A szállítási határidőnek be nem tartása esetén hetenként aállítás értékének 1/2 %-nyi kötbér lesz fizetendő.

3. A súly szerint fizetendő alkatrészek pontos súlyai.

Az ajánlattevők által ajánlott és a máv. igazgatósága által elfogadott súlyokra nézve úgy fel, mint lefelé 5%-nál eltérés fog engedélyeztetni. Ezen megengedett határok között a kifizetés alapjául a tényleges súly vétetik számba.

5% nál nagyobb eltérés esetén (ugy fel, mint lefelé) az illető tárgyak átvétele megtagadható. Ha azonban a máv. igazgatósága azok átvételét elhatározná, akkor az 5% nál nagyobb súly-többlet nem fizethetik, az 5% nál kisebb súlylyal szállított alkatrészeknél pedig a fizetés alapjául a tényleges súly vétetik számba.

4. Az átalány-árban ajánlott tárgyak súlyai szintén kitéendők az ajánlatokban.

Az ajánlatokban kitüntetett súlyokból 5% nál nagyobb eltérések (ugy fel, mint lefelé) szállítók által igazolandók, illetőleg kimutatandók azon okok, melyeknél fogva az eltérések beállottak. Ezen okok alapjául a tárgyak átvétele vagy visszautasítás iránt a máv. igazgatósága dönt.

Súly többlet nem fizetetik, súly kevesebbet esetén pedig, midőn az a gép szilárdságára a máv. igazgatóságának egyoldalu megítélése szerint káros befolyással lehet, jogában áll a máv. igazgatóságnak a gép átvételét megtagadni.

Oly esetben azonban, midőn a súly kevesebbet a magy. kir. államvasutak igazgatóságának egyoldalu megítélése szerint a gép szilárdságára káros befolyással nem bír, és a gép átvétetik, a máv. igazgatósága az 5% nál nagyobb súly hiányának megfelelő értékét, mely 100. kg-mint villamos motoroknál 40, szóval negyven egység gépeknél pedig 20, azaz husz koronában állapítatik meg, a szállító érdemességéből levonni jogosítva van.

5. **Az ajánlathoz csatolandók az ajánlott tárgyak** oly részletesen kidolgozott rajzai, hogy azokból az egyes szerkezetek pontosan megíthetők legyenek. Az ajánlatokkal beterveztett rajzok ajánlattevőnek vissza nem fognak adatni. A máv. igazgatósága által kiadott rajzok azonban nem csatolandók az ajánlathoz.

A hazai szállítóknak nézve kikötjük, hogy azok a megrendelendő tárgyakat saját gyárukban tartoznak gyártani. Más hazai gyárak igénybe vétele csak a magy. kir. államvasutak igazgatóságának előzetesen kikért engedélye mellett van megengedve. Ha szállítók ezen kötelezettségnek meg nem felelnének, az esetben a 75440/92 sz. különleges feltételek 22. §-ának idevonatkozó határozmányai fognak alkalmaztatni a szállítók minden körülmények közt kötelesek a nem hazai gyárból szállított gépek és alkatrészek szerződés szerinti árának 20%-át, szóval husz százalékat bírság képen fizetni és ezenfelül jogában áll a máv. igazgatóságának saját választása szerint vagy a szerződés teljesítését vagy a kár megtérítését követelni és aállítás tárgyat képező gépek és alkatrészek szállító terhére és veszélyre másutt bármely áron beszerezni.

A szállítással az ajánlott tárgyak összes részletrajzai másolatban lesznek a magy. kir. államvasutak igazgatóságának minden külön díj fizetése nélkül átadandók.

Alapozást igénylő gépekről és készülékekről az alapozási rajzok oly időben esznek a máv. igazgatóságának átadandók, hogy az utóbbi igazgatóság az alapozások létesítése iránt még a gépek beszállítása előtt intézkedhessék.

Bánatpénz fejében az ajánlott összegek 5%-a, vagy készpénzben, vagy állami letétre alkalmas értékpapírokban az ajánlatok fentjezett benyújtási határideje előtt, naponta déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál letéendő, megfizetendő, hogy az értékpapírok a budapesti, illetve bécsi tőzsdén legkésőbb 14 napnál nem régebb utolsó árfolyam szerinti értékben számítottak, de a névértéken felül nem fogadtatnak el. A bánatpénz letételéről kiállított utjegyek az ajánlatokhoz nem csatolandók.

Az ajánlatok érdemleges elintézés után két hét alatt az el nem fogadott ajánlattevők bánatpénze visszaadandó fog. a szállítással megbízott ajánlattevő bánatpénze pedig a megrendelés kézbesítési napjától számított 8 nap alatt a kereseti összeg 10 %-ára lesz kiegészítendő és biztosíték címén fog visszatartatni.

A nyugati műhely szertárába szállítandó gépek azok beszállítása után, az új istvántelki főműhelyben üzemképes állapotban átadandó berendezések pedig azoknak a rendelkezési helyén való felszerelhetése, üzemképes állapotba való helyezése és jó eredménnyel megfejett kipróbálása után ideiglenesen fognak átvétetni és az azok után kijáró kereseti összeg a magy. kir. postakaréki pénztár cheque- és clearing forgalma útján fog kiegyenlíteni.

A kifizetendő kereseti összegből egy per mille a máv. nyújtásra nem jogosított alkalmazottjai külön segély alapja javára le fog vonatni és visszatartatni.

Az ügylettel járó bélyegilleték kötelességeket szállító viseli; az illeték az 1881. évi XXVI. t. cikk 10. §-a szerint az illetéki díjjegyzék 9. tételének jegyzéke

el, hanem arra még külön a szerződés után a III. fokozat szerint járó illeték fejében az utalványozott összegnek megfelelő értékű bélyegyek is ragasztandók.

Szállító a szállított gépek és berendezések szerkezetének helyességéért és teljes megbízhatóműködéséért, a kifogástalan kivitelezésért valamint a felhasznált anyagok jó minőségéért az üzembe vétel napjától számítandó egy évi jótállást tartozik elvállalni.

A biztosítéki összeg a jótállás letétele után fog visszafizeteni, mindenkor annyiban, amennyiben szállító a jótállási kötelezettség alól feldoltnak lesz tekintendő.

Szállító beleegyezni tartozik abba, hogy a máv. igazgatósága a megrendelt gépek és berendezések gyártását szállítógyárában saját közgei által ellenőriztethesse. A szállító által magy. kir. államvasutaktól előzetes nekikérendő engedély alapján megbízott más hazai gyárak a tárgyak és anyagok megvizsgálása és ellenőrzése tekintetében ugyanazon szempont alá esnek, mint szállító saját gyára.

A megrendelés alkalmával kikötjük fogjuk, hogy a gépek és berendezések gyártásához szükséges szénemnek, úgy mint fűtő szén, kovács szén és pirszen, amennyiben az ellen gyártási szempontokból, vagy a szénbeszerzési árak tekintetéből nehézség nem forog fel, kizárólag magyar szén-bányáknál szereztesse be.

Tovább ki fogjuk kötni, hogy a gépek és berendezések készítéséhez hazai anyagok felhasználása a máv. igazgatósága előzőleg kikérendő engedélye alapján csak az esetben lesz megengedve, ha ezen anyagok belföldön nem gyártatnak illetve kellő időben nem gyártatnak oly mennyiségben, mint a milyenre szállítónak a gépek és berendezések szállítási határidejére való tekintetből szüksége van.

Az anyagok beszerzési forrásai ennélfogva a magy. kir. államvasutak gépészeti főosztályának jóváhagyás végett előzőleg bejelentendők lesznek és kikötjük fogjuk, hogy az engedélyezett beszerzési forrásokból való származását úgy a máv. igazgatósága, mint az e részben külön megbízással bíró ipar felügyelők is ellenőrizni fogják, illetve ellenőrizni jogosítvák.

Szállító köteles lesz a belföldi kereskedőktől vásárolt cikkeknél a kereskedő számláján az illető kereskedő által megjelöltet az azon gyár vagy ipartelep nevét és ipartelep helyét, honnan a cikk való és a máv. igazgatósága, illetve az ipar felügyelők ellenőrzésének magát ily esetekben is alávetni.

Per esetre egyetértőleg megállapítatik, hogy a jelen pályázati hirdetés alapján eszközöndő megrendelésekből eredő mindazon perekben, a melyet a magy. kir. államvasutak igazgatósága mint felperes folyamatba tenne, aláveti magát szállító a magy. kir. államvasutak tetszése szabadon választandó akár a sommás, akár a rendes bíróság illetékességének és eljárásnak.

Ellenben azon perek, a melyekben a magy. kir. államvasutak mint alperes jelentkezni, esakis a magy. kir. államvasutak igazgatóságnak székhelye szerinti illetékes bíróság előtt az ügy természetének megfelelő eljárás szerint döntendők el.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága fenntartja magának azt a jogot, hogy tekintet nélkül az ajánlott árakra, ajánlattevőket az általuk ajánlott összes gépek és berendezések, vagy csak azok egy részének szállításával bízassa meg, vagy ajánlatot nem tett máséget a szállítással megbízasson és aállításától egészen eltekinthessen.

Ajánlattevő ajánlatával annak benyújtásától számítva 3 hónapig kötelezettségben marad.

Budapest, 1903. évi január hóban.

Magy. kir. államvasutak.